

META-ANALYSIS STUDY ON THE ARTICLES WRITTEN ABOUT THE ATTITUDES OF STUDENTS IN TURKISH TEACHING

TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE ÖĞRENCİ TUTUMLARINA YÖNELİK YAZILAN MAKALELER ÜZERİNE META-ANALİZ ÇALIŞMASI ¹

İ. Seçkin AYDIN² & N. Sena KAYA³ & Uğur BAYRAKTAR⁴

ABSTRACT

The attitudes composing one part of psychologic factors in Turkish teaching light the way of language teaching. Attitude means a mental, emotional and behavioral response pre-disposition which the person organizes based on himself or any object around him or any experience towards social issues or events, information, emotion and motivation. (Inceoğlu, 2010: 13). Attitudes aren't congenital; they are acquired in time. A person acquires the attitude culturally while becoming socialized. In other words; attitudes are learnt by living. (Tavşancıl, 2002: 71). Our attitude towards events and our perception lies in solving of many problems related to behaviour. The difficulties with which the students encounter while learning Turkish has been the subject of many studies about education. While some issues are because of school conditions and teacher qualifications, others are due to the child's environment, family and sometimes factors related to child's himself. Students' previous education experiences cause them to gain positive or negative attitudes towards school and lessons. The purpose of this study is to make an examination on the articles written about the attitudes of students in Turkish teaching. Meta-analysis was used in that research. In meta analysis studies, statistical findings of different researches trying to serve the same purpose are commented and reviewed. (Büyüköztürk, 2012:223). In this context, A meta-analysis of studies involving student attitudes towards learning in all areas of the Turkish education will help to overcome the deficiencies in this area. The results of the research will contribute to the reorganization of certain contents which are seen as incomplete or problem.

Key Words: Attitudes, Turkish education, student learning areas.

ÖZET

Türkçe öğretiminde psikolojik faktörlerin bir yönünü oluşturan tutumlar, dil öğretimine ışık tutmaktadır. Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaylara karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivasyon) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimidir (Inceoğlu, 2010: 13). Tutumlar doğuştan gelmez, sonradan yaşanılarak kazanılır. Birey tutumu toplumsallaşırken kültürel olarak kazanır. Diğer bir anlatımla tutumlar, yaşantılar yoluyla öğrenilmiştir (Tavşancıl, 2002: 71). Davranışlarla ilgili pek çok sorunun çözümünde olayları algılayışımız ve olaylara karşı tutumumuz yatar. Öğrencilerin, yaşadıkları kültürün ürünü olan Türkçeyi öğrenirken zorluklarla karşılaşmaları, eğitimle ilgili birçok araştırmaya konu olmuştur. Bazı sorunlar okul koşulları ve öğretmen yeterlilikleri ile ilgiliyken, bazı sorunların da çocuğun yaşadığı çevre, aile ve bazen de kendileri ile ilgili unsurlardan kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencinin önceki eğitim yaşantıları (okul öncesi ve sonrası) ile beraberinde getirdiği öğrenme yaşantıları, okul ve derslere yönelik olumlu veya olumsuz tutumlar kazanmasına neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretiminde öğrenci tutumlarına yönelik yazılan makaleler üzerinde derinlemesine bir inceleme yapmaktır. Araştırmada meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz çalışmaları aynı ya da ilişkili amaca sahip araştırmaların sonuçlarının bütünleştirilmesi sonucu daha genellenebilir ve birçok araştırma ile doğrulanmış sonuçlara ulaştran araştırmalardır. Bu çalışmalarda aynı amaca hizmet etmeye çalışan farklı araştırmaların istatistik bulguları özel yöntemler kullanılarak bütünleştirilerek yorumlanır ve sonuçlanır (Büyüköztürk, 2012:223). Bu bağlamda Türkçe öğretiminin tüm öğrenme alanlarına yönelik öğrenci tutumlarını kapsayan bir meta-analiz çalışması, bu alanın eksikliklerinin giderilmesine yardımcı olacaktır. Araştırmadan çıkan sonuçlar, eksik kalan veya sorun olarak görülen kimi içeriklerin yeniden düzenlenmesine katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Türkçe öğretimi, öğrenci, öğrenme alanları.

¹ Bu çalışma Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi tarafından düzenlenen "1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda" sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: se.aydin@windowslive.com

³ Öğrenci-YL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: senakaya2424@gmail.com

⁴ Öğrenci-YL, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: ugurbayraktar1991@gmail.com

1. GİRİŞ

Öğrenmeyi etkileyen birçok etmen vardır. Bu etmenlerin başında tutum değişkeni de yer alır. Tutumla ilgili en genel yargı, bu değişken arttıkça öğrencinin başarısının da artacağı yönündedir. Son yıllarda farklı bilim dallarında tutuma yönelik araştırmalar yapıldığı gibi Türkçe eğitimi alanında da önemli sayıda araştırma yapılmıştır.

Tutumlar, tepkiye bulunmaya ilişkin bir eğilimdir (Tavşancıl, 2010: 72). Araştırmacılar (Kağıtçıbaşı, 1999; Tavşancıl, 2010) tutumu duyuşsal bir eğilim göstergesi olarak göstermenin yanında bu kavramın dışavurumunun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerle ortaya çıktığını belirtmektedir.

Karmaşık bir duyuşsal yapıya sahip olan tutumlar, öğrenme ve öğrenme ortamını değerlendirmede ve yeniden düzenlemede eğitim sürecinin temel bileşenlerinden biri olarak değerlendirilir. Eğer tutum, genel olarak insanın herhangi bir olay ya da durum karşısında olası bir tavır ya da davranış biçimini oluşturma eğilimi olarak alınırsa insanın her tür davranışının kaynağında tutumun yer aldığı da kabul edilmelidir (İnceoğlu, 2010:5).

Khine (2001), tutumu bireylerin bir duruma karşı cevapları üzerine etki eden ve deneyimlerden organize edilmiş mental ve nöral bir hazırlık durumu; Cüceloğlu (1996), oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimi; Başaran (2005:442), insanın bir tutum nesnesini kabul ya da reddetmesine yönelik, yerleşik, örgütlü, tutarlı ve dirik bir eğilim; İnceoğlu (2010: 13), bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve güdülerine (motivation) dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimi biçiminde tanımlamıştır.

Kağıtçıbaşı (1999), tutumu:

- Tutum psikolojik bir objeye ilişkindir,
- Tutumlar tepki vermeye hazır olmayı içermektedir,
- Tutumlar güdüleme gücüne sahiptir,
- Tutumlar durağan olabilir,
- Tutumlar değerlendirme içermektedir,
- Tutumlar doğrudan gözlenebilen bir özellik değil, bireyin gözlenebilen davranışlarından çıkarsama yapılarak ve o bireye atfedilen bir eğilim olarak betimlemiştir.

Tutumların oluşmasında üç temel öge etkili olmaktadır. Bunlar zihinsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerdir. Etkililik ve işlevsellik açısından bir bütünlük oluşturan bu öğelerin birbiriyle tutarlı bir ilişki içinde olması gerekmektedir. İnceoğlu'na göre (2010: 20) tutumu oluşturan bu öğeler arasında genellikle örgütlenme ve iç tutarlılık olduğu varsayılmaktadır. Bu varsayıma göre, bireyin bir konu hakkında bildikleri (zihinsel öge,) ona nasıl bir duyguyla yaklaşacağını (olumlu, olumsuz, nötr) ve ona karşı nasıl bir tavır ortaya koyacağını

(davranışsal öge) belirler. Bireyin bir nesne, durum ya da kişi hakkında zihinsel, duygusal ve davranışsal anlamda ortaya koyduğu duruş onun tutumunu yansıtır. Dolayısıyla da tutumun oluşması için söz konusu üç öge arasında örgütsel ve uyumlu bir ilişki ve eşgüdüm olmak zorundadır.

Öğrenme, Öğretme ve Tutum İlişkisi

Başlangıçta sosyal psikolojinin konusu ve anahtar kavramlarından birisi olarak ortaya çıkan tutumlar, zamanla hem kuramsal gelişmeler hem de yöntem açısından kaydedilen ilerlemeler neticesinde birçok bilim dalının yanında eğitim bilimlerinin de araştırma alanına girmiştir (Temizkan, 2008:463). Tutum öğrenmeyi destekleyici itici güçtür. Duyuşsal özelliklerin dikkate alınmadığı bir ders ortamında bilişsel öğrenme tek başına çoğu zaman bilginin geçici hafızadan kalıcı hafızaya geçmesinde yeterli olamamaktadır. Öğrenme ancak olumlu bir tutum ile birlikte olursa daha hızlı ve kalıcı olarak gerçekleşir (Benzer, 2015: 34).

Öğrencilerin öğrenmeye ve öğretim sürecine ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumlarının belirlenmesi öğrenme etkinliğinin sağlanması ve öğrenmeden istenilen verimin sağlanması açısından önemlidir (Anlar 2011: 19). Araştırmacılar tutum ile başarı arasında yakın ilişki olduğunu tespit etmişlerdir (Gardner ve MacIntyre, 1993; Gardner ve Lambert, 1972). Örneğin yabancı dil öğrenme düzeyiyle tutum ilişkisini inceleyen birçok çalışmada öğrenilmek istenen dile karşı tutum ne kadar olumluysa o kadar yüksek başarı elde edildiği ifade edilmiştir (Berkant, Doğan ve Tuncer, 2015; Merisuo-Storm, 2007; Oroujlou ve Vahedi 2011, Türkoğlu, 2004).

Türkçe Öğretimi ve Tutum

Bir dili öğrenmenin temelinde de tutumlar önemli rol oynar. İlköğretimde, bireylerin anlama ve anlatma gücü ile iletişim kurma becerisini geliştirmeyi amaçlayan, bireylerin toplumsallaşmasına ve kültürlenmesine katkı sağlayan Türkçe dersi önemli bir yere sahiptir (Belet, 2005: 5). Türkçe dersi haftalık ders saati olarak düşünüldüğünde ortaokulda en ağırlıklı derstir. Ayrıca Türkçenin, öğrencinin hem ana dili olması hem de Türkçe dersindeki becerilerin kazanılmasında ve diğer derslerin öğretiminde kullanılması da bu dersin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır (Köse ve Ünal, 2014: 235). Türkçenin iletişim kurma, girişimcilik gibi temel becerileri de destekleyen bir etkileşim aracı olması, onu günlük yaşamın temel gereksinimlerinden biri durumuna getirmektedir.

Türkçe öğretmeninin kendisi hakkında olumlu düşünceleri olduğunu düşünen ve Türkçe öğretmenini seven bir öğrencinin Türkçe dersine yönelik tutumu da olumlu olacaktır. Bunun yanında öğrencilerin derse aktif katılımını sağlayacak ve birçok duyu organını işe koşacak şekilde farklı yöntem ve tekniklerin de kullanılması derse yönelik olumlu tutum oluşturacaktır (Yalçınkaya, 2011: 21). Dolayısıyla tutum yalnızca öğrencinin kendi kişisel eğilimleri dışında dış uyarcıların etkisi bağlı olarak da beliren bir unsur olarak görülmelidir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada Türkçe öğretiminde tutumla ilgili çalışmaları kapsayan meta-analiz yöntemi kullanılmıştır. Meta-analiz çalışmaları aynı probleme yönelik yapılmış farklı araştırma sonuçlarından genel bir sonuca ulaşmayı sağlayan çalışmalardır. Bu nedenle daha genellenebilir ve doğrulanmış sonuçlara ulaşmamızı sağlaması meta-analizin en önemli özelliğidir. Meta-analiz çalışması kapsamına alınacak farklı araştırmaların sonuçlarının anlamlı ya da anlamsız olması genel sonuç üzerinde etkili olsa da meta-analiz sonucunun anlamlı ya da anlamsız çıkacağı baştan kestirilemez. İstatistik gücü zayıf, yani yetersiz örneklem üzerinde yürütüldüğü için anlamlı sonuçlara ulaşamayan araştırma sonuçlarındaki etkiler meta-analiz çalışmasında anlam kazanabilir (Büyüköztürk vd. 2012).

Problem Durumu

Türkçe eğitiminde tutumla ilgili çalışmaların konu alanlarının, yöntemlerinin, araştırmalarda kullanılan veri toplama araçlarının, veri analiz yöntemlerinin ve örneklem özelliklerinin eğilimleri nelerdir?

Alt Problemler

1. Türkçe eğitiminde tutum araştırmaları yaygın olarak hangi dergilerde yayınlanmıştır? Bu araştırmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Türkçe eğitiminde tutumla ilgili araştırmalar hangi beceri alanlarında yoğunlaşmıştır?
3. Türkçe eğitiminde tutumla ilgili araştırmaların yöntem ve desenleri bakımından eğilimleri ne yöndedir?
4. Türkçe eğitiminde tutumla ilgili araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
5. Türkçe eğitiminde tutumla ilgili araştırmalarda yaygın olarak kullanılan veri analiz yöntemleri nelerdir?
6. Türkçe eğitiminde tutumla ilgili,
 - Okuma beceri alanında,
 - Yazma beceri alanında,
 - Dinleme beceri alanında,
 - Konuşma beceri alanında,
 - Karma beceri alanlarında yapılan ve
 - Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili araştırmaların genel özellikleri nelerdir?

Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıklar

Bu çalışmanın kapsamını amaçlı örnekleme tekniği ile seçilen, dizinlendiği veri tabanında erişimine izin verilen ve 2004-2015 yılları arasında yayımlanan dergilerdeki 74 makale oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında sadece Türkçe eğitiminde tutumla ilgili olan yayınlar incelendiğinden amaçsal örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçsal örnekleme, çalışmanın

amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanır (Büyüköztürk vd. 2012).

Bu araştırma toplam 48 dergideki Türkçe öğretiminde tutumla ilgili yayınlanan 74 makale ile sınırlıdır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Toplam 48 dergideki 74 makalenin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular araştırma soruları temel alınarak 6 başlıkta incelenmiştir.

3.1.Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Okumaya yönelik tutumla ilgili toplam 42 makale incelenmiştir. Bu araştırmaların 3 tanesi nitel, 1 tanesi nicel ve nitel bir arada, 38 tanesi de nicel araştırma türündedir. Araştırmaların ortak sonuçları kullanılan her bir yöntemle göre alt başlıklar halinde toplanmıştır.

3.1.A.Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Ölçek Geliştirme Çalışmaları

Okumaya yönelik tutumla ilgili çalışmalardan 6 tanesi ölçek geliştirme çalışmasıdır. Betimsel tarama yöntemi kullanılarak yazılan makalelerde kullanılan en çok kullanılan ölçek Gömleksiz (2004a) tarafından geliştirilen "Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği"dir. Yapılan faktör analizi işlemlerinin sonucunda 6 faktör belirlenmiştir. Buna göre 1.faktör "Sevgi", 2.faktör "Alışkanlık", 3.faktör "Gereklilik", 4.faktör "İstek", 5.faktör "Etki", 6.faktör ise "Yarar" başlığı altında toplanmıştır. Bu ölçeğin kullanıldığı makaleler Bozpolat (2010), Mavi ve Çetin (2009), Gömleksiz (2004b), Demir (2009), Akçakaya vd. (2012) ile Yalınkılıç (2007)'in araştırmalarıdır.

Okumaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından Susar Kırmızı ve Güneş (2014) tarafından geliştirilen "E-Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği (EKOT)"dir. Bu ölçek geliştirme çalışmasında yapılan açımlayıcı faktör analizi işlemlerinin sonucunda 2 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler "olumlu özellikler" ve "farklılık"tır.

Okumaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından Özbay ve Uyar (2009) tarafından geliştirilen "İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Geliştirilen Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği"dir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Ölçeğin dört faktörlü yapısı incelendiğinde birinci faktörde yer alan maddelerin okul dışı serbest okumalara, ikinci faktördeki maddelerin kitaplara, üçüncü faktördeki yer alan maddelerin akademik okumaya yönelik duygu, düşünce ve inanç vb. içerdiği görülmüştür.

Okumaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından biri Türkyılmaz ve Aydemir (2014) tarafından geliştirilen "Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarını Belirleme

Ölçeği" dir. Yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin üç faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu faktörler "Sevgi", "Nefret" ve "Yarar"dır.

Okumaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından biri McKenna, Conradi, Lawrence, Jang ve Meyer (2012) tarafından geliştirilen Ergenlik Dönemi Okuma Tutumu Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirliği yapılarak Baştuğ ve Keskin (2013) tarafından Türkçeye uyarlanmasıdır. Bu ölçek geliştirme çalışmasında yapılan faktör analizi işlemlerinin sonucunda 4 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler "Akademik Dijital (AcademicDigital-AD), Serbest Kağıt (RecreationalPrint-RP) ve Akademik Kağıt (AcademicPrint-AP)" olarak belirlenmiştir.

Okumaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından bir diğeri öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla McKenna ve Kear (1990) tarafından geliştirilmiş olan "Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği"nin (OTÖ) Çakıroğlu ve Palancı (2015) tarafından yapılan uyarlama, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasıdır. İki alt faktörden oluşan ölçeğin faktörleri "Eğlence İçin Okuma" ve "Akademik Okuma" olarak adlandırılmıştır.

Okumaya yönelik tutumu ölçen betimsel tarama modelinde yapılan araştırmalarda kullanılan diğer ölçekler "Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği" (Susar Kırmızı, 2012), "Okuma Tutum Ölçeği" (Kuzu ve Doğan, 2010), "Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği" (Benli ve Yılmaz, 2010), "Okuduğunu Anlama Tutum Ölçeği" (Sallabaş, 2008), "Mikulecky Davranışsal Okuma Tutum Ölçeği" (Dedeoğlu ve Ulusoy, 2011), "Okumaya Karşı Geliştirilen Tutum Ölçeği" (Başaran, 2007)'dir.

3.1.B. Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Betimsel Çalışmalar

Okumaya yönelik tutumla ilgili 31 makale nicel araştırma modellerinden betimsel tarama uygulanarak yazılmıştır. Betimsel çalışmalarda okumaya yönelik tutumun çeşitli değişkenler açısından ölçülerek var olan durumu betimleyen sonuçlara ulaşılmıştır. Bu araştırmalar sonucunda, bazı ortak sonuçlara ulaşılmıştır. Betimsel tarama modelinde yapılan araştırmaların örneklem gruplarını öğretmen adayları, ortaöğretim öğrencileri ve ilköğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

Okumaya Yönelik Tutumla İlgili İlköğretim Öğrencilerine Uygulanan Betimsel Çalışmalar

İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel nitelikli araştırmalarda tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında Balcı, Uyar ve Büyükkız (2012), Balcı (2009), İşeri (2010), Sallabaş (2008), Mete (2012), Başaran ve Ateş'in (2009) yaptıkları çalışmalarda kız öğrencilerin okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumları erkek öğrencilere göre daha yüksek bulunmuştur.

İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel nitelikli araştırmalarda tutumların sosyoekonomik çevreye göre farklılaştığı görülmektedir. Sosyoekonomik çevrenin okumaya yönelik tutum üzerinde

değişikliklere yol açtığı şeklinde araştırma sonuçları Balcı'nın (2009) çalışmasında bulunmuştur. Sosyoekonomik çevresi "üst" olanlarla "orta" ve "alt" düzey arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Ancak Balcı, Uyar ve Büyükkız'ın (2012) yaptığı çalışmada istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel nitelikli araştırmalarda tutumların anne ve baba eğitim düzeylerine göre anlamlı farklılaşmadığı görülmektedir. Balcı (2009) ve Mete'nin (2012) yaptıkları çalışmalarda annenin ve babanın eğitim durumu ile öğrencilerin okuma alışkanlığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

İlköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel nitelikli araştırmalarda tutumların öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerlerine göre anlamlı farklılaştığı görülmüştür. Başaran ve Ateş'in (2009) yaptıkları çalışmalarda İl ve ilçe merkezinde ikamet eden öğrencilerin, kasabalarda ikamet eden öğrencilere göre okumaya ilişkin daha olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp'in (2013) yaptıkları araştırma sonucunda, internet kullanımı denetlenen, eğitim-ödev-bilgi edinme amacı ile internete giren, kitaplığı olan, anne ve babası kitap okuyan, kitap sayısı fazla olan ve fazla kitap okuyan, okumaya her gün zaman ayıran, boş zamanlarını değerlendirmek-eğlenmek-bilgi ve meslek sahibi olmak-kendini yetiştirmek amaçları ile kitap okuyan ve hikâye-roman türlerini tercih eden çocukların kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum puanları yüksek bulunmuştur.

Başaran ve Ateş'in (2009) yaptıkları çalışmalarda okumaya ilişkin geliştirilen olumlu tutum düzeyi yükseldikçe, öğrencilerin Türkçe dersindeki akademik başarılarının da yükseldiği görülmüştür.

Üstün zekalı ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan betimsel nitelikli Ogurlu'nun (2014) araştırması sonucunda üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma tutumu ve eleştirel okuma becerilerinin yüksek olduğu ve okuma tutumu ile eleştirel okuma becerisi arasında yüksek bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Ortaöğretim Öğrencilerine Uygulanan Betimsel Çalışmalar

Ortaöğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel araştırmalarda tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Akkaya ve Özdemir'in (2014) yaptığı araştırmalarda kız öğrencilerin okumaya yönelik tutumları erkek öğrencilerden yüksektir. Yapılan karşılaştırmalar sonucunda ölçek genelinde ve adanma boyutunda Fen ve Türkçe-Matematik (TM) grupları arasında TM lehine, yarar

boyutunda fen ve sözel grupları arasında sözel grubu lehine anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Yapılan analizlerde okumaya yönelik tutumun eve düzenli olarak gazete ve dergi alınmasıyla herhangi bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Analizler sonucunda öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının anne ve babalarının eğitim durumuna ve mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aynı çalışmada yapılan analizler sonucunda okumaya ayrılan süre ve okunan kitap sayısı arttıkça okumaya yönelik tutumun arttığı söylenebilir.

Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Üniversite Öğrencilerine Uygulanan Betimsel Çalışmalar

Üniversite öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının incelendiği çalışmalarda ortak anlamlı farklar göze çarpmaktadır. Mavi ve Çetin'in (2008) beden eğitimi öğretmen adayları üzerinde yaptıkları ve Akçakaya'nın (2012) hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmalarda okumaya yönelik tutumlarda cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı sonuç göze çarpmaktadır. Ayrıca Akçakaya'nın (2008) çalışmasında babanın eğitim durumunun okuma alışkanlığına ilişkin tutumu etkilediği; Annenin eğitim durumunun, daha önce yaşanan yerin ve ekonomik gelirin ise okuma alışkanlığına ve okumaya ilişkin tutumu etkilemediği görülmektedir.

Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Öğretmen Adayı Üniversite Öğrencilerine Uygulanan Betimsel Çalışmalar

Öğretmen adayları üniversite öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarının ölçülmesine ilişkin yapılan betimsel araştırmalarda tutumların cinsiyete göre anlamlı farklılaştığı görülmektedir. Kuzu (2013), Yılmaz ve Benli (2010), Koçak, Kutlu, Ulaş ve Epçaçan (2015), Arı ve Demir (2013), Batur, Gülveren ve Bek (2010), Dedeoğlu ve Ulusoy (2011) ve Yalınkılıç'ın (2007) öğretmen adayları üniversite öğrencilerine uyguladıkları tutum ölçekleri ve yapılan analizler sonucunda kitap okuma alışkanlıkları ve okumaya yönelik tutumlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmektedir. Bu anlamlı farklılığın kız öğretmen adaylarının lehine olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmen adayları üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarının Yılmaz ve Benli (2010), Koçak, Kutlu, Ulaş ve Epçaçan (2015), Batur, Gülveren ve Bek'in (2010) yaptıkları araştırmalarda sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Dedeoğlu ve Ulusoy'un (2011) çalışmalarında ise anlamlı fark görülmüş; öğretmen adayları üniversite 1. sınıf öğrencilerinin 4. sınıf öğrencilerine göre okumaya daha fazla zaman ayırmakta oldukları belirlenmiştir. Bu durum karşımıza 1. sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Öğretmen adayları üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları Kuzu (2013), Arı ve Demir'in (2013) yaptıkları çalışmalarda yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bununla birlikte Arı ve Demir'in (2013) yaptığı çalışmada büyükşehirde yaşayan öğrencilerin kitap okumaya ilişkin tutumlarının diğer öğrencilerden

daha yüksek olması da dikkat çekmektedir. Ancak çalışmadaki sayısal farklar istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarının Yılmaz ve Benli (2010) ve Arı ve Demir'in (2013) yaptıkları çalışmalarda öğretim türüne değişmediği tespit edilmiştir.

Öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarıyla ilgili Arı ve Demir'in (2013) yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumları anabilim dalına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak Batur, Gülveren ve Bek'in (2010) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olumlu düzeyde olduğu görülmektedir. Okumaya yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılık mevcuttur. Sosyal Bilgiler ve Matematik Öğretmenliği öğrencilerinin okuma alışkanlıkları daha yüksekken, diğer bölümlerin daha düşük olduğu, en düşük ortalamanın ise Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin sahip olduğu görülmektedir. Türkçe, Sınıf, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği gibi sözel ağırlıklı bölümlerdeki öğrencilerin, Fen Bilgisi ve Matematik Öğretmenliği gibi daha çok sayısal ağırlıklı bölümlere göre okuma alışkanlıklarının bir biçimde farklı çıkması beklenirken böyle bir sonuca ulaşamadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarının aile gelirine göre farklılığı incelendiğinde Arı ve Demir'in (2013) çalışmasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının kitap okumaya ilişkin tutumlarının anne-baba eğitim durumuna göre farklılığı incelendiğinde Arı ve Demir'in (2013) çalışmasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının okumaya ilişkin tutumlarının yaşa göre farklılığı incelendiğinde Kuzu'nun (2013) çalışmasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

3.1.C. Okumaya Yönelik Tutumla İlgili Deneysel Çalışmalar

Okumaya yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalar da mevcuttur. Bu çalışmalar Türkçe öğretiminde kullanılan strateji, yöntem ve tekniklerin etkililiğini ölçmek amacıyla yapılmıştır. Okumaya yönelik tutumla ilgili 42 makaleden 5'i deneysel çalışmadır. Deneysel çalışmalardan ilki Kanmaz ve Saracaloğlu (2012)'nin "Okuduğunu Anlama Stratejisi Kullanımının, Okumaya Yönelik Tutum Ve Kalıcılığa Etkisi" başlıklı makalesidir. Araştırmaya göre okuduğunu anlama stratejisinin kullanıldığı deney grubu son test puanları ile mevcut programın uygulandığı kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık oluşmuştur ancak kalıcılık testi sonucunda bu farklılık ortadan kalkmıştır.

Ekrandan okumanın okumaya yönelik tutuma etkisinin araştırıldığı bir çalışmada uygulamaların yapıldığı ortaokulda basılı sayfadan okuma uygulamalarının kontrol grubu öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını arttırmadığı, düşürdüğü; ancak ekrandan okuma uygulamalarının deney grubu öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarını arttırdığı sonucuna

ulaşmıştır (p<.05). Araştırmanın nitel verilerinden de ekrandan okuma sürecinde, öğrencilerin isteksizlik hissetmedikleri; ekrandan okumanın öğrencileri ekrandan okumaya isteklendirdiği ve öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır (Yaman ve Dağtaş, 2013).

Güngör ve Açıköz (2006)'ün deneysel çalışmasında işbirlikli öğrenme yönteminin okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı ve okumaya yönelik tutum üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda işbirlikli öğrenme yönteminin, öğrencilerin okuduğunu anlama stratejileri ve okumaya yönelik tutumları üzerinde geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu belirlenmiştir. İşbirlikli öğrenme grubundaki öğrencilerin, okuduğunu anlama stratejilerini geleneksel öğretim grubunda bulunan öğrencilere göre daha sık kullandıkları saptanmıştır. İşbirlikli öğrenme yöntemi öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarında Okumanın Gelişmeye Etkileri alt boyutunda anlamlı fark oluşturmazken, Okumanın Duyuşsal Etkileri, Okumayla İlgili Genel Görüşler alt boyutlarında ise anlamlı farklılıklar oluşturduğu saptanmıştır.

Epçaçan'ın (2013) makalesinde "Sokrat Semineri Tekniği"ne dayalı öğretimin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine ve okumaya ilişkin tutuma etkisi incelenmiştir. Nicel verilerin istatistiksel analizleri sonucunda okuduğunu anlama becerisi ve okumaya ilişkin tutum açısından deney ve kontrol grupları arasında deney grubu lehine bir farklılık olduğu tespit edilmiş, Sokrat Semineri tekniğinin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi üzerinde önemli etkisi olduğu gözlenmiştir, ayrıca bu sonuçların nitel görüşme bulgularıyla da desteklendiği saptanmıştır.

İncele-sorgula-oku-tekrar et-gözden geçir tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısı ve okumaya yönelik tutumları üzerine etkisinin araştırıldığı İflazoğlu ve Ayçin'in (2011) makalesinde başarı testi sonuçları ve kalıcılık puanları açısından deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunurken; okumaya yönelik tutum ölçeği "okumanın gelişmeye etkileri", "okumayla ilgili genel görüşler" ve "okumanın duyuşsal etkileri" alt boyutlarında sonuç puanları açısından anlamlı fark bulunamamıştır. Okumaya yönelik tutum ölçeği kalıcılık puanları açısından istatistiksel olarak deney grubu lehine "okumayla ilgili genel görüşler", "okumanın duyuşsal etkileri" boyutlarında anlamlı fark bulunmuşken, "okumanın gelişmeye etkileri" alt boyutunda kalıcılık puanları açısından anlamlı fark bulunamamıştır.

Akyol ve Başaran'ın (2009) araştırmalarında ilköğretim beşinci sınıfa devam eden öğrencilerin okuduğunu anlamaları ve metne karşı geliştirdikleri tutumları üzerinde metin türünün (bilgi verici ve hikâye edici olmak üzere) etkisinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin hikâye edici ve bilgi verici metinlere karşı geliştirdikleri olumlu tutum arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

3.2. Yazmaya Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Yazmaya yönelik tutumla ilgili 10 makale incelenmiştir. Bu makalelerin 2'si ölçek geliştirme, 4'ü betimsel analiz, 4'ü de deneysel türde araştırmalardır.

3.2.A. Yazmaya Yönelik Tutumla İlgili Ölçek Geliştirme Çalışmaları

Yazmaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından ilki Arslan ve Aytaç (2010) tarafından geliştirilen "İlkokuma Yazma Öğretimi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi" adlı çalışmadır. Analizler sonucunda 19 maddelik bir tutum ölçeği geliştirilmiştir. Bu tutum ölçeğine uygulanan faktör analizleri sonucunda ölçeğin üç faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Birinci faktör "isteklilik", ikinci faktör "ilgi", üçüncü faktör ise "gereklilik" olarak isimlendirilmiştir.

Yazmaya yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından biri Marcia ve diğerleri (1984) tarafından geliştirilen Yazma Tutum Ölçeği'nin (YTÖ) Türkçeye uyarlanmasıdır. Açıklayıcı faktör analizinde ölçeğin Türkçe formunun 25 madde ve beş faktöre sahip olduğu görülmüştür. 25 maddelik ölçeğin yedi maddesi (1, 2, 12, 13, 15, 16, 25) okul dışı yazma; altı maddesi (3, 4, 5, 18, 19, 22) yazmaya hazır bulunuşluk; beş maddesi (7, 11, 14, 20, 21) yazmada kendine güvensizlik; dört maddesi (8, 9, 23, 24) yazmaya önem verme/özen gösterme faktörlerinde iken 6, 10, 17 maddelerinin herhangi bir faktörde yer almadığı görülmüştür.

3.2.B. Yazmaya Yönelik Tutumla İlgili Betimsel Çalışmalar

Yazmaya yönelik tutumla ilgili öğretmen adayları üzerinde yapılan betimsel çalışmalar öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılmıştır.

Yazmaya yönelik beş betimsel çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların dört tanesi öğretmen adayları biri de ilköğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğretmen adayları üzerinde yapılan araştırmalara göre cinsiyet değişkeninde Bağcı'nın (2007) araştırmasında anlamlı farklılık bulunmazken Ceran'ın (2013) araştırmasında kızlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Yazmaya yönelik tutumla ilgili öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmalarda öğrenim türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Bağcı, 2007; Ceran, 2013). Yazma Eğitimi ders başarı notu değişkeninde notu iyi olanlar lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Ceran, 2013). Ancak akademik başarı ortalamaları değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Lisansüstü eğitim yapma isteği" değişkeninde yazmaya yönelik tutumda lisansüstü eğitim yapmak isteyenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. "Serbest yazma çalışmaları yapma", "şiir defteri ve günlük tutma" değişkenlerinde anlamlı bir fark bulunmazken yazdıklarını gözden geçirme değişkeninde yazdıklarını gözden geçirenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Bağcı, 2007).

Yazmaya yönelik ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan betimsel çalışmada ilköğretim 4. Sınıfa giden anadili Türkçe ve Kürtçe olan öğrencilerin yazmaya karşı tutumları incelenmiş ve sonuç olarak ana dili Kürtçe olan öğrencilerin Türkçe yazma becerisine yönelik tutumlarında ana dili Türkçe olanlara göre bir olumsuzlukları olmadığı belirlenmiştir (Türkel vd. 2014).

Öğretmen adaylarının okuma ve yazmaya yönelik tutumlarının karşılaştırıldığı, Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde eğitim öğretim gören öğrenciler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada yapılan korelasyon analizi sonucunda araştırmaya katılan dört bölümün öğrencilerinin okumaya yönelik olumlu; yazmaya yönelik ise orta düzeyde olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir (Temizkan ve Sallabaş, 2009).

3.2.C. Yazmaya Yönelik Tutumla İlgili Deneysel Çalışmalar

Yazmaya yönelik tutumla ilgili iki deneysel çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalardan ilkinde ilköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara etkisinin incelendiği çalışmada deney ve kontrol gruplarının ön ve son test ölçümleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında yaratıcı yazma yaklaşımı kapsamında yapılan yazma çalışmalarının yazmaya yönelik tutumu olumlu yönde etkilediğini göstermiştir (Susar Kırmızı ve Beydemir, 2012).

Yazmaya yönelik deneysel çalışmalardan ikincisi de yaratıcı yazma tekniklerinin öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumları üzerindeki etkililiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada bir ilköğretim okulunun 6. sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma tekniklerini kullanmanın Türkçe dersine yönelik tutuma etkisinin olumlu yönde değiştiği sonucu elde edilmiştir (Akkaya, 2011).

Yazmaya yönelik tutumla ilgili Karatay'ın (2011) makalesinde 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modelinin öğretmen adaylarının yazılı anlatım tutumlarını ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modelinin öğretmen adaylarının hem yazılı anlatım becerilerini hem de yazılı anlatıma karşı tutumlarını anlamlı düzeyde geliştirdiği belirlenmiştir.

Aktif Öğrenmenin yazılı anlatım becerilerine etkisinin incelendiği Bölükbaş ve Özdemir'in (2009) makalelerinde aktif öğrenmenin, öğrencilerin yazılı anlatım başarı ve tutumlarını arttırmada geleneksel öğretime göre etkili olduğunu ve kız öğrencilerin hem başarı hem de tutum ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3. Konuşmaya Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Konuşmaya yönelik tutumla ilgili toplam 4 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalar nicel araştırma türündedir. Bu çalışmaların üç tanesi betimsel biri de deneysel çalışmadır.

3.3.A. Konuşmaya Yönelik Tutumla İlgili Betimsel Çalışmalar

Konuşmaya yönelik yapılan betimsel çalışmalardan ilki aileler, dil terapistleri ve öğretmenlerin çocuklardaki dil ve konuşma bozukluklarına yönelik tutumlarını ölçmek ve bilgilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada dil ve konuşma bozukluğu olan çocukların akademik/sosyal başarılarına yönelik tutumlarında diğer katılımcı gruplara göre öğretmenlerin, çocukların terapi gereksinimlerine yönelik tutumlarında ise ailelerin daha kararsız tutumlar geliştirdikleri dikkat çekmektedir. Dil ve konuşma bozukluklarının nedenleri ve terapi eksikliklerine yönelik bilgilerinde grupların öncelikli sıralamalarının farklılaştığı görülmüştür (Toğram ve Maviş, 2009).

Konuşmaya yönelik tutumla ilgili Türkçe öğretmeni adayları üzerinde yapılan çalışmada öğretmen adaylarının konuşmaya yönelik tutumları cinsiyet ve öğrenim türü ve ders başarı notları değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimine yönelik tutumları cinsiyete ve ders başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Kız öğretmen adaylarının derse karşı tutumları erkek öğretmen adaylarına göre daha olumludur. Ders başarı notuna bakıldığında ise ders başarı notu iyi olan öğrenciler, orta ve geçer olanlarına göre derse karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedirler. Buna karşılık Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarının öğretim türüne göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir (Ceran, 2012).

Konuşmaya yönelik tutumla ilgili öğretmen adaylarının sözlü anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik tutumlarının değerlendirildiği betimsel araştırmaya göre öğretmen adaylarının çoğunlukla sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiş, cinsiyet değişkeninin tutumlar üzerinde etkili olmadığı belirlenmiştir (Yelok ve Sallabaş, 2009).

3.3.B. Konuşmaya Yönelik Tutumla İlgili Deneysel Çalışmalar

Konuşmaya yönelik tutumla ilgili ilköğretim öğrencileri üzerinde yapılan deneysel çalışmada rol kartlarının konuşma eğitimindeki başarı ve tutum üzerine etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, drama yöntemi olarak rol kartlarının konuşma becerisi başarısı ve derse yönelik tutum üzerine geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu görülmüştür. Buna ek olarak kontrol grubundaki öğrencilerin konuşma becerisi başarısında ve derse yönelik tutumları üzerine uygulanan yöntemin etkili olduğu ancak deney grubundaki öğrencilere göre daha düşük bir artış olduğu söylenebilir (Maden, 2010).

3.4. Dinlemeye Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Dinlemeye yönelik tutumla ilgili sadece bir araştırma tespit edilmiştir. İncelenen bu çalışma üstbilgi stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma

etkisinin incelendiği deneysel bir araştırmadır. Nicel araştırma türündeki bu araştırmada deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin dinlediğini anlama, üstbilişsel dinlediğini anlama farkındalığı ve dinlemeye yönelik tutum erişileri arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (Katrancı ve Yangın, 2013).

3.5. Türkçe ve Türk Dili Dersine Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Türkçe ve Türk Dili derslerine yönelik tutumla ilgili toplam 15 çalışmadan 9’u betimsel, 3’ü deneysel, 3’ü de ölçek geliştirme türündedir.

3.5.A. Türkçe ve Türk Dili Dersine Yönelik Tutumla İlgili Ölçek Geliştirme Çalışmaları

Türkçe dersine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından ilki Topçuoğlu ve Köse (2014) tarafından geliştirilen "Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği"dir. Bu ölçek geliştirme çalışmasında yapılan açıklayıcı faktör analizi işlemlerinin sonucunda 3 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler "Derse Yönelik İlgî", "Derse İlişkin Olumsuz Tutumlar" ve "Derse Yönelik Etkinlikler"dir.

Türkçe dersine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından ikincisi Balcı (2013) tarafından geliştirilen Türkçe Dersinde "Tablet Pc Pilot Uygulaması"yla Öğretim Gören Öğrencilerin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Çalışması"dır. Bu ölçek geliştirme çalışmasında yapılan açıklayıcı faktör analizi işlemlerinin sonucunda 3 faktör belirlenmiştir. Bu faktörler "Türkçe dersinde tablet kitap ile öğrenci arasındaki etkileşim", "Türkçe dersinde tablet kitap kullanımının kavrama ve anlama boyutu" ve "Türkçe dersinde tablet kitap kullanımının ihtiyaç ve fayda boyutu"dur.

Türkçe dersine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarından bir diğeri Arslan (2012) tarafından geliştirilen "Yükseköğretimde Türk Dili Dersine Karşı Tutum Ölçeği"dir. Yapılan faktör analizinde tüm maddelerin faktör yükünün 0,60'ın üstünde olduğu görülmüştür. Buna göre ölçek, toplam varyansın % 49'unu açıklayan tek faktörlü bir yapıya sahiptir ve yapı geçerliği de uygundur.

3.5.B. Türkçe ve Türk Dili Dersine Yönelik Tutumla İlgili Betimsel Çalışmalar

Türkçe ve Türk Dili derslerine yönelik tutumla ilgili öğretmen adayları üzerinde yapılan betimsel araştırmalarda Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin Türkçe dil ve anlatım/dilbilgisi becerilerini geliştirmeyi amaçlayan derslere ilişkin tutumları, akademik benlik tasarımları ile başarıları arasındaki ilişkinin araştırıldığı Karasakaloğlu ve Saracoğlu (2009)'nun çalışmasında kız öğrencilerin Türkçe derslerine ilişkin tutumlarının ve bu derse ilişkin akademik benlik tasarımlarının erkek katılımcılardan daha olumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca kız öğrenciler Türkçe dil ve anlatım / dilbilgisi becerilerini geliştirmeyi amaçlayan derslerde erkek öğrencilerden daha başarılıdırlar. Sınıf öğretmeni adaylarının

Türkçe ile ilgili derslerdeki başarı ortalamaları, Türkçe'ye yönelik tutumları ve akademik benlik tasarımı arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelendiği bir diğer çalışmada Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının genel olarak olumlu olduğu; cinsiyetlerine göre kız öğ, anne-babasının kendine yönelik tutumuna renciler lehine, okumakta olduğu bölümden memnun olma durumuna göre memnun olanlar lehine ve öğretmen olma isteğine göre istekli olanlar lehine anlamlı olarak farklılaştığı; öğrenim görmekte olduğu sınıf düzeyine, ailelerinin gelir düzeyine göre ise anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür (Yeşil, 2011).

Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili çalışmalardan Türkçe öğretiminde beden dili kullanımının öğrenme ve tutum üzerindeki rolünün incelendiği Benzer'in (2015) araştırması sonucunda öğretmenin beden dilinin öğrencilerin öğrenme ve tutumlarında olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu bulunmuştur.

3.5.C. Türkçe ve Türk Dili Dersine Yönelik Tutumla İlgili Deneysel Çalışmalar

Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalardan ilki yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin Türkçe dersi tutumlarına etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı drama yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarının geleneksel yöntem uygulanan öğrencilere göre daha olumlu yönde etkilendiği görülmüştür. Bununla birlikte yaratıcı drama etkinlikleri yapılırken ciddi bir zaman sıkıntısı çekildiği ve Türkçe dersinde yapılması gereken diğer etkinliklere daha az zaman kaldığı, dolayısıyla bu yöntem uygulanırken ciddi bir planlama sürecinin uygulanması gerektiği gözlemlenmiştir. Ayrıca, yaratıcı drama yönteminin uygulanmasında cinsiyet ve ebeveyn eğitim durumlarının Türkçe dersine yönelik tutumlar üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir (Arslan vd. 2011).

Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalardan ikincisi Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin tutum ve okuduğunu anlama stratejileri üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla Susar Kırmızı (2008) tarafından yapılan çalışmadır. Araştırmaya göre okumaya yönelik tutuma ilişkin olarak Yaratıcı Drama Yöntemi Grubu ve Türkçe Dersi Öğretim Programı Grubu arasında önemli bir fark bulunmamaktadır. Okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımının geliştirilmesinde Yaratıcı Drama Yöntemine Dayalı Öğrenme, Türkçe Dersi Öğretim Programına göre yapılan öğrenmeden daha etkilidir.

Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalardan bir diğeri Maden ve Durukan (2010) tarafından yapılan ve istasyon tekniğinin ilköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ve Türkçe dersine karşı tutumları üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlayan çalışmadır. Çalışma sonunda istasyon tekniğinin yaratıcı yazma becerileri ve Türkçe

dersine karşı tutum üzerinde geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.6. Karma Beceri Alanlarına Yönelik Tutumla İlgili Çalışmalar

Karma beceri alanlarına yönelik iki çalışma incelenmiştir. Bunlardan ilki öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisinin ölçüldüğü deneysel bir çalışmadır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada öğrenme stratejilerini kullanmanın okuduğunu anlama ve yazma becerilerini geliştirdiği ve öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeleri yönünde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Belet ve Yaşar, 2007).

Karma beceri alanlarına yönelik ikinci çalışma nicel araştırma türündedir. İlişkisel tarama türündeki bu çalışmada ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin okuma tutumları ve yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları, yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları ile yazma eğilimlerinin de Türkçe dersindeki akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı bulunmuştur. Okumaya ilişkin tutumların Türkçe dersindeki akademik başarının yaklaşık olarak %45'ini ve yazma eğiliminin ise Türkçe dersindeki akademik başarının yaklaşık olarak %41'ini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca, okumaya ilişkin tutumun yazma eğiliminin %66'sını açıkladığı anlaşılmıştır (Baş ve Şahin, 2012).

4. SONUÇ

Bu makalede Türkçe öğretiminde tutumla ilgili 74 makale incelenmiştir. İncelenen makaleler okuma, yazma, konuşma, dinleme, Türkçe ve Türk Dili dersine yönelik tutum ve karma beceri alanları olmak üzere altı başlıkta toplanmıştır. Okumaya yönelik tutumla ilgili 42, yazmaya yönelik tutumla ilgili 10, konuşmaya yönelik tutumla ilgili 4, dinlemeye yönelik tutumla ilgili 1, Türkçe ve Türk Dili derslerine yönelik tutumla ilgili 16, karma beceri alanlarıyla ilgili 2 çalışma incelenmiştir. Araştırmada okumaya yönelik tutumla ilgili toplam 42 makale incelenmiştir. Bu makalelerin 6 tanesi ölçek geliştirme çalışması, 31 tanesi betimsel analiz çalışması, 5'i ise deneysel araştırma türündedir.

Okumaya yönelik tutumla ilgili ölçek geliştirme çalışmalarında en çok görülen faktörler sevgi, alışkanlık, istek, etki, yarar, akademik okuma ve serbest okumadır. Ölçek çalışmalarından en çok kullanılanı Gömleksiz (2004a) tarafından geliştirilen okumaya yönelik tutum ölçeğidir. Okumaya yönelik tutumla ilgili betimsel analiz türünde yazılan makalelerde örneklem gruplarını ilköğretim öğrencileri, ortaöğretim öğrencileri, öğretmen adayı üniversite öğrencileri ve diğer üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Betimsel analiz türündeki çalışmalarda öğrencilerin okumaya yönelik tutumları cinsiyet, yaş, anne baba eğitim durumu, sosyoekonomik çevre, okumaya ayrılan süre, akademik başarı, okunan bölüm ve öğrenim türü gibi değişkenler açısından incelenmiştir. Bu çalışmaların sonuçlarına bakıldığında genel

olarak cinsiyet değişkeninde kız öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Okumaya yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalara bakıldığında okuduğunu anlama stratejisi kullanımının okumaya yönelik tutum ve kalıcılığa etkisinin; ekrandan okumanın okumaya yönelik tutuma etkisinin; işbirlikli öğrenme yönteminin okuduğunu anlama stratejilerinin kullanımı ve okumaya yönelik tutum üzerindeki etkilerinin; "Sokrat semineri tekniği"ne dayalı öğretimin öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine ve okumaya ilişkin tutuma etkisinin; incele-sorgula-oku-tekrar et-gözden geçir tekniğinin beşinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama başarısı ve okumaya yönelik tutumları üzerine etkisinin incelendiği makalelerde deney grupları lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Araştırmada yazmaya yönelik tutumla ilgili toplam 10 makale incelenmiştir. Bu makalelerin 2 tanesi ölçek geliştirme çalışması, 4 tanesi betimsel analiz çalışması, 4'ü ise deneysel araştırma türündedir. Yazmaya yönelik tutumla ilgili ölçek geliştirme çalışmalarında en çok görülen faktörler isteklilik, ilgi, gereklilik, okul dışı yazma, yazmaya hazır bulunuşluk, yazmada kendine güvensizlik ve yazmaya önem verme/özen göstermedir. Yazmaya yönelik tutumla ilgili betimsel analiz türünde yazılan makalelerde örneklem gruplarını ilköğretim öğrencileri ve öğretmen adayı üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Betimsel analiz türündeki çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine, ders başarı notu değişkeninde notu iyi olanlar lehine, "Lisansüstü eğitim yapma isteği" değişkeninde yazmaya yönelik tutumda lisansüstü eğitim yapmak isteyenler lehine, yazdıklarını gözden geçirme değişkeninde yazdıklarını gözden geçirenler lehine anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Ancak yapılan çalışmalarda öğrenim türü değişkenine, akademik başarı ortalamaları değişkenine ve ana dil değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yazmaya yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalara bakıldığında, ilköğretim 5. sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara etkisinin; yaratıcı yazma tekniklerinin öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumları üzerindeki etkililiğinin; 4+1 planlı yazma ve değerlendirme modelinin öğretmen adaylarının yazılı anlatım tutumlarını ve yazma becerilerini geliştirmeye etkisini; aktif öğrenmenin yazılı anlatım becerilerine etkisinin incelendiği makalelerde deney grupları lehine anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır.

Konuşmaya yönelik tutumla ilgili toplam 4 çalışma incelenmiştir. Bu çalışmalar nicel araştırma türündedir. Bu çalışmaların üç tanesi betimsel biri de deneysel çalışmadır. Konuşmaya yönelik tutumla ilgili betimsel analiz türünde yazılan makalelerde örneklem gruplarını ilköğretim öğrencileri ve Türkçe öğretmeni adayı üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Betimsel analiz türündeki çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine, ders başarı notu değişkeninde notu iyi olan öğrenciler lehine, sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma yönelik olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Buna karşılık Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarının öğretim türüne göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Konuşmaya yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmada drama yöntemi olarak rol kartlarının konuşma becerisi başarısı ve derse yönelik tutum üzerine geleneksel öğretime göre daha etkili olduğu görülmüştür.

Dinlemeye yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmada (Katrancı ve Yangın, 2013) üstbilis stratejileri öğretiminin dinlediğini anlama becerisine ve dinlemeye yönelik tutuma etkisi incelenmiş ve deney grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Türkçe ve Türk Dili derslerine yönelik tutumla ilgili toplam 15 çalışmadan 9'ubetimsel, 3'ü deneysel, 3'ü de ölçek geliştirme türündedir. Türkçe ve Türk Dili derslerine yönelik tutumla ilgili ölçek geliştirme çalışmalarında en çok görülen faktörler Derse Yönelik İlgi, Derse İlişkin Olumsuz Tutumlar, Derse Yönelik Etkinlikler, Türkçe dersinde tablet kitap ile öğrenci arasındaki etkileşim, Türkçe dersinde tablet kitap kullanımının kavrama ve anlama boyutu ve Türkçe dersinde tablet kitap kullanımının ihtiyaç ve fayda boyutudur. Betimsel analiz türündeki çalışmalarda cinsiyet değişkenine göre kız öğrencilerin lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Türkçe dersine yönelik tutumla ilgili deneysel çalışmalara bakıldığında yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin Türkçe dersi tutumlarına etkisinin; Türkçe öğretiminde yaratıcı drama yönteminin tutum ve okuduğunu anlama stratejileri üzerindeki etkisinin; istasyon tekniğinin ilköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ve Türkçe dersine karşı tutumları üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmalarda deney grupları lehine anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır.

Karma beceri alanlarına yönelik iki çalışma incelenmiştir. Bunlardan ilki Belet ve Yaşar tarafından 2007 yılında yapılan öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisinin ölçüldüğü deneysel bir çalışmadır. Bu çalışmada deney grubu lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Karma beceri alanlarına yönelik nicel ve ilişkisel tarama modelindeki çalışmada ise öğrencilerin okumaya ilişkin tutumları, yazma eğilimleri ile Türkçe dersindeki akademik başarıları arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler saptanmıştır.

Dil öğretiminin temel bileşenlerinden biri olan tutum kavramı, Türkçe öğretiminde de yoğun bir şekilde ele alınmıştır. Bu çalışmalarda, tutum başta okuma becerisi olmak üzere birçok farklı yönden irdelenmiştir. Araştırmada yer alan çalışmalardan hareketle tutum çalışmalarının yazılı iletişim becerileri üzerine odaklandığı görülmektedir. Konuşma ve dinleme becerilerinde ise bu türden çalışmalar yetersiz bırakılmıştır.

5. ÖNERİLER

- Tutum çalışmaları sözlü dil becerileri üzerine de yoğunlaştırılmalıdır.
- Türkçe eğitiminde yapılan tutum çalışmalarında tutumun başta kaygı olmak üzere farklı değişkenlerle de olan ilişkisi göz önünde bulundurularak yeni çalışmalar yapılmalıdır.
- Türkçe eğitimindeki tutum çalışmaları diğer disiplinlerle de ilişkilendirilecek şekilde ele alınmalıdır.

- Yapılan çalışmalar göz önünde bulundurularak başta MEB olmak üzere eğitim alanındaki kurum ve kuruluşlarla paylaşılarak Türkçe eğitimine yönelik süreçlerde öğrenci tutumları göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. (2011). İlköğretim 6.Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Yazma Yaklaşımının Türkçe Dersine Yönelik Tutuma Etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)30, 311-319.
- Akkaya, N. & Özdemir, S. (2013). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (İzmir-Buca Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (2)1, 75-96.
- Akçakaya, M., Demir, T., Gündoğan, S. Vd. (2012). Hemşirelik Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumları: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. *İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. (20)2, 120-128.
- Akyol, H. Başaran, M.(2009). Okuduğunu Anlama Ve Metne Karşı Geliştirilen Tutum Üzerinde Metnin Bilgi Verici Veya Hikâye Edici Olmasının Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (2)1, 11-23,
- Anlar, A. (2011). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Soysal Bilgiler İle Türkçe Dersine Yönelik Tutumları Ve Bu Derslerdeki Başarıları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, E., Demir, M. K. (2013). İlköğretim Bölümü Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*. (1)1, 116-128.
- Arslan, A., Şahin, A., Şahin, E., Akçay, A. (2011). Yaratıcı Drama Yönteminin İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersi Tutumlarına Etkisi. *Millî Eğitim*. (1)190, 234-247.
- Arslan, D., Aytacı, A. (2010). İlkokuma Yazma Öğretimi Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*. (9)3, 841-850.
- Arslan, Y., Çelik, Z., Çelik, E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)26, 113-124.
- Arslan, A. (2012). Yükseköğretimde Türk Dili Dersine Karşı Tutum Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Uluslar Arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. (1)3, 187-202.
- Bağcı, H. (2007). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatıma Ve Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, (1)21, 29-61,.
- Balci, A. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (6)11, 265-300.
- Balci, A, Uyar, Y. (2012) Ve Büyükkiz K. K. İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları, Kütüphane Kullanmasıklıkları Ve Okumaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Turkish Studies*. (7)4, 965-985.

- Balcı, S. (2013). Türkçe Dersinde "Tablet Pc Pilot Uygulaması"Yla Öğretim Gören Öğrencilerin Tutumlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Çalışması. *Turkish Studies*. (8)1, 855-870.
- Baş, G., Şahin, C. (2012). İlköğretim 6. 7. Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Tutumları Ve Yazma Eğilimleri İle Türkçe Dersindeki Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. *Turkishstudies*. (7)3, 555-572, 2012.
- Başaran, M. (2014). 4. Sınıf Seviyesinde Ekrandan Ve Kâğıttan Okumanın Okuduğunu Anlama, Okuma Hızı Ve Metne Karşı Geliştirilen Tutum Üzerindeki Etkisi. *Uşak Üniversitesi Sosyalbilimler Dergisi*. (7)2, 248-267.
- Başaran, M. Ateş, S. (2009). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (29)1, 73-92.
- Baştuğ, M., Keskin, H. K. (2013). Ergenlik Dönemi Okuma Tutumu Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Turkish Studies*. (8)4, 295-311.
- Batur, Z. Gülveren, H., Bek, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (3)1, 32-49, 2010.
- Belet, Ş.D. (2005). *Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Belet, D., Yaşar, Ş. (2007). Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Ve Yazma Becerileri İle Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi. *Eğitimde Kuram Ve Uygulama*. 3 (1), 69-86.
- Benzer, A. (2015). Türkçe Öğretiminde Beden Dili Kullanımının Öğrenme Ve Tutum Üzerindeki Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 30(1): 33-47.
- Benzer, A. (2015). Türkçe Öğretiminde Beden Dili Kullanımının Öğrenme Ve Tutum Üzerindeki Rolü. *Hacettepeüniversitesieğitimbilimlerdersisi*. (30)1, 33-47.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *Zeitschriftfürdieweltder Türken*. (2)1, 411-428.
- Bölükbaş, F. (2010). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumlarının Başarı-Cinsiyet-Ailenin Eğitim Düzeyi Bağlamında Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, (5)3, 905-918.
- Bölükbaş, F., Özdemir, E. (2009). Aktif Öğrenmenin Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)12, 27-43.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). Sosyal Bilimler İçin Veri Analiz El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları Ve Yorum. (21. Bs.). Ankara.
- Ceran, D. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi, *The Journal Of Academic Social Science Studies*. (5)8, 337-358.
- Ceran, D. (2013). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*. (8)1, 1151-1169.
- Cüceloğlu, D. (1998). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Çakıroğlu, O., Palancı, M. (2015). Okuma Tutum Ölçeği: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal Of Human Sciences*. (12)1, 1143-1156.
- Dedeoğlu, H., Ulusoy, M. (2013). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Tutumları. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*. (1)2, 80-88.

- Demir, T. (2009). İlköğretim II. Kademe Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği). *Turkish Studies*. (4)3, 717-745.
- Deniz, S., Tuna, S. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumları: Köyceğiz Örnekleme. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim Ve Sosyal Bilimler Dergisi*. (35)170, 339-358.
- Doğan, Y., Berkant, G. Ve Tuncer, M. (2015). İngilizceye Yönelik Tutum Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. (4)2, 260-266.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P., Durualp, E. (2013). Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarının İnternet Ve Kitap Okuma Alışkanlıkları Açısından İncelenmesi. *Uluslar Arası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. (2)1, 115-132.
- Epçaçan, C. (2013). Sokrat Semineri Tekniğine Dayalı Öğretimin Öğrencilerin Okuduğunu Anlama Becerisine Ve Okumaya İlişkin Tutuma Etkisi. *Akademik Araştırmalar Dergisi*. 1(58), 93-116.
- Erdem, A. R., Gözüküçük M. (2013). İlköğretim 3. 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Motivasyonları Ve Tutumları Arasındaki İlişki. *Pegem Journal Of Education & Instruction*. (3)2, 13-24.
- Gardner, R. C. Ve Lambert, W.E. (1972). Attitudes And Motivation İn Second Language Learning. Newbury House Publishers/ Rowley, Massachusetts.
- Gardner, R. C. Ve Macintyre, P. D. (1993). A Student's Contribution To Second Languageacquisition. Part II: Affective Variables. *Language Teaching*. 26. 1-11.
- Göçer, A. (2014). Yazma Tutum Ölçeği'nin (Ytö) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. (22)2, 515-524.
- Gömlüksiz, M. N. (2003). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)1, 1-21.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Bir Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (14)7, 185-195.
- Gözüküçük, M. Ve Erdem, A. R. (2013). İlköğretim 3. 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Motivasyonları Ve Tutumları Arasındaki İlişki. *Pegem Eğitim Ve Öğretim Dergisi*. 3(2), 13-24.
- Gülerer, S., Batur, Z. (2004). Yanlış Okuma Tutum Ve Davranışları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. (6)2, 77-88.
- Güngör, A., Açıkgoz, Ün, K. (2006). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Kullanımı Ve Okumaya Yönelik Tutum Üzerindeki Etkileri. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (1)48, 481-502.
- İflazoğlu Saban, A., Ayçin, A. A. (2011). İncele-Sorgula-Oku-Tekrar Et-Gözden Geçir Tekniğinin Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Başarısı Ve Okumaya Yönelik Tutumları Üzerine Etkisi: Yibo Örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (1)26, 197-228.
- İnceoğlu, M. (2010). Tutum, Algı, İletişim. 5. Baskı. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınları. No 69.

- İşcan, A., Arıkan İ. B., Küçükaydın Alkış, M. (2013). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerin Kitap Okuma Alışkanlıkları Ve Okumaya İlişkin Tutumları. *Uluslar Arası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*. (4)11, 1-16.
- İşeri, Kamil. (2010). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Tutumlarının İncelenmesi, *Uluslar Arası İnsan Bilimleri Dergisi*. (7)2, 468-487.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan Ve İnsanlar. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karadağ, R. (2014). Okuma İlgisi, Tutumları Ve Alışkanlığı Konusunda Yapılmış Çalışmaların Lisans Üstü Tezlere Dayalı Analizi: Yök Ve Proquest Veri Tabanları Örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)35, 1-17.
- Karasakaloğlu, N., Saraçoğlu, A. S. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları, Akademik Benlik Tasarımları İle Başarıları Arasındaki İlişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6)1, 343-362.
- Karatay, H. (2011). 4+1 Planlı Yazma Ve Değerlendirme Modelinin Öğretmen Adaylarının Yazılı Anlatım Tutumlarını Ve Yazma Becerilerini Geliştirmeye Etkisi. *Turkish Studies*. (6)3, 1029-1047, Ankara, 2011
- Katranlı, M., Yangın, B. (2013). Üstbiliş Stratejileri Öğretiminin Dinlediğini Anlama Becerisine Ve Dinlemeye Yönelik Tutuma Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*. (6)11, 733-771.
- Kazazoğlu, S. (2013). Türkçe Ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi. *Eğitim Ve Bilim*. (38)170, 294-307.
- Khine, M. S. (2001). Attitues Toward Computers Among Eacher Education Students İn Brunei Darussalam. *International Journa Of Instructional Media* 921815. 28(2).
- Koçak, B., Kurtlu, Y., Ulaş, H., Epçaçan, C. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Düzeyleri Ve Okumaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Ekev Akademi Dergisi*. (19)61, 211-228.
- Köse, M. Ve Ünal, F. T. (2014). Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Bir Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (3)2, 233 – 249.
- Maden, S. (2010) Rol Kartlarının Konuşma Eğitimindeki Başarı Ve Tutum Üzerine Etkisi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (2)2, 23-38.
- Maden, S., Durukan, E. (2010). İstasyon Tekniğinin Yaratıcı Yazma Becerisi Kazandırmaya Ve Derse Karşı Tutuma Etkisi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*. (1)28, 299-312.
- Mavi, H. F., Çetin, B. (2009). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Kitap Okumaya İlişkin Görüş Ve Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Cbü Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*. (4)1, 1-11.
- Merisuo-Storm, T. (2007). Pupils Attitudes Towards Foreign-Language Learning And The Development Of Literacy Skills İn Bilingual Education. *Teaching And Teacher Education*. 23, 226-235.
- Mete, G. (2014). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği), *Dil Ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*. (1)1, 43-66.
- Ogurlu, H. (2014). Üstün Zekâlı Ve Yetenekli Öğrencilerin Okuma İlgisi, Tutumu Ve Eleştirel Okuma Becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. (15)2, 29-41.
- Onay, A. (2012). Reklamlara Yönelik Tutumlar: Nitel Bir Araştırma. *E-Gifder*. (1)4.

- Oroujlou, N. Ve Vahedi. M. (2011). Motivation, Attitude And Language Learning. *Procedia-Social And Behavioral Sciences*. 29, 994 –1000.
- Özbay, M., Uyar, Y. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencileri İçin Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *E-Journal Of New World Sciences Academy*. (4)2, 632-651.
- Özkara, Y., İzci, G. (2013). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları İle Noktalama İşaretlerini Uygulama Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Cumhuriyet International Journal Of Education*. (2)2, 1-9.
- Sallabaş, M. E. (2008). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumları Ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (9)16, 141-155.
- Sallabaş, M. E., Temizkan, M. (2009). Öğretmen Adaylarının Okumaya Ve Yazmaya Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. (8)27, 155-176.
- Saracoğlu A. S., Kanmaz A. (2012). Okuduğunu Anlama Stratejisi Kullanımının, Okumaya Yönelik Tutumve Kalıcılığa Etkisi. *Nwsa-Education Sciences*.(7)2, 764-776.
- Sarar, Kuzu, T. (2013,9. Öğretmen Adaylarının Okumaya Karşı Tutumları İle Genel Kültür Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. *Dil Ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (2)6, 55-72.
- Susar Kırmızı, F. (2012). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Turkish Studies*. (8)9, 2353-2366.
- Susar Kırmızı, F. (2008). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Tutum Ve Okuduğunu Anlama Stratejileri Üzerindeki Etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)23, 95-109.
- Susar, Kırmızı, F., Beydemir, A. (2012). İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Yazma Yaklaşımının Yazmaya Yönelik Tutumlara Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (13)2, 319-337.
- Susar, Kırmızı, F., Güneş, F. (2014). E-Kitap Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin(Ekot) Geliştirilmesi: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (3)2, 196-212.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(3), 461-486.
- Toğram, B. Maviş, İ. (2009). Aileler, Öğretmenler Ve Dil Ve Konuşma Terapistlerinin Çocuklardaki Dil Ve Konuşma Bozukluklarına Yönelik Tutum Ve Bilgilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*. (10)1, 71-85.
- Tokay Argan M., Argan M., Kurulgan, M. (2008). Kitaplara İlişkin Biçimsel Özelliklerin Okuyucu Tutumları Üzerine Etkisi. *Bilgi Dünyası Dergisi*. (9)1, 179-206.
- Topçuoğlu Ünal, F., Köse, M. (2014). Türkçe Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Bir Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (3)2, 233 - 249.
- Türkel, A., Savaş, B., Savaşçı H. S. (2014). Anadili Türkçe Ve Kürtçe Olan 4. Sınıf Öğrencilerinin Yazmaya Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. *Turkish Studies*. (9)9, 1011-1022.

- Türkoğlu, S. (2004). Dil Öğretiminde Başarıyı Etkileyen Etmenler. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. (1)9, 457-469.
- Türkyılmaz, M., Aydemir, Y. (2014). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarını Belirleme Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *International Journal Of Language Academy*. (2)3, 194-207.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. 1(45), 109-127.
- Varişoğlu, B., Şeref, İ. Vd. (2013). Türkçe Dersinde Uygulanan Eğitsel Oyunlara Yönelik Tutum Ölçeği: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*. 6(11), 1059-1082.
- Yalçınkaya, N. (2011). *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Tutumları İle Sınav Kaygısı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek İİSANS Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yalınkılıç K. (2007). Türkçe Öğretmen Adaylarının Okumaya İlişkin Tutum Ve Görüşleri. *Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. (1)1, 225-241.
- Yaman, H., Dağtaş, A. (2013). Ekrandan Okumanın Okumaya Yönelik Tutuma Etkisi. Eğitimde Kuram Ve Uygulama Dergisi. (9)4, 314-333.
- Yaman, H. (2014). Ortaokul Öğrencilerinin Genel Kaygı Düzeyleri, Yazma Kaygıları Ve Türkçe Dersine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki. *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. (14)3, 1111-1122
- Yaman, H. Dağtaş, A. (2014).Ortaokul 6, 7 Ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sözlüklere Yönelik Tutumları: Betimsel Bir Analiz. *Turkish Studies*. (9)3, 1581-1597.
- Yelok, V., Sallabaş E. (2009). Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine Ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Türkeğitimbilimleridergisi*. (7)3, 581-606.
- Yeşil, H. (2015). Türkçe Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *International Online Journal Of Educational Sciences*. (3)1, 200-219.
- Yılmaz, M., Benli, N. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. (12)1, 281-291.